

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.20.1.2023

Pan
Grzegorz Radwański
Dyrektor
Słowińskiego Parku Narodowego

Słowiński Park Narodowy
ul. Bohaterów Warszawy 1A
76-214 Smołdzino

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/062 – Zarządzanie ochroną przyrody w parkach narodowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Słowiński Park Narodowy, ul. Bohaterów Warszawy 1A, 76-214 Smóldzino.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Radwański, Dyrektor Słowińskiego Parku Narodowego, od 1 stycznia 2022 r. (dalej: „Dyrektor”). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Marek Sobocki, Dyrektor Słowińskiego Parku Narodowego od 25 lipca 2016 r. do 31 grudnia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami.2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami.3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 (do 25 października ¹ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Joanna Andrzejewska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr LGD/126/2023 z 31 lipca 2023 r., nr LGD/152/2023 z 26 września 2023 r. i nr LGD/169/2023 z 19 października 2023 r. (akta kontroli str. 1-5)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Słowiński Park Narodowy⁴ prawidłowo zrealizował zadania związane z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami poprzez właściwe działania ochronne, ochronę mienia, zwalczanie wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na swoim obszarze, udostępnianie obszarów i zasobów, realizowanie monitoringu ruchu turystycznego oraz monitoringu przyrodniczego oraz wykorzystywanie jego wyników w zarządzaniu ochroną przyrody, w tym w planowaniu i zmianach zadań ochronnych.

Dyrektor Parku przedłożył Ministrowi Klimatu i Środowiska projekt planu ochrony w dniu 31 marca 2023 r. Działania w tym zakresie podejmowane były od 2013 r., niemniej po odstąpieniu od wykonania zawartej z wykonawcą umowy⁵ o jego wykonanie oraz powtórzeniu procedur po wyborze kolejnego wykonawcy projekt ten, po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Naukowej Słowińskiego PN został złożony w Ministerstwie Klimatu i Środowiska⁶ dopiero w marcu 2023 r.

Dyrektorzy Słowińskiego PN wydawali zarządzenia określające sposoby udostępniania Słowińskiego PN. Słowiński PN opracowywał projekty zadań ochronnych w terminach zapewniających ich realizację. Natomiast umieszczenie

¹ Tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: „ustawa o NIK”).

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: „Słowiński PN”, „Park”.

⁵ Do dnia zakończenia kontroli sprawa nie została rozstrzygnięta przez sąd, po uzyskaniu potwierdzającym stanowisko Słowińskiego PN wykonawca wniósł kasację.

⁶ Dalej: „MKiŚ”.

w projektach działań ochronnych na lata 2017-2019 i 2020-2022 zadań niespełniających ustawowych wymogów definicji ochrony czynnej stanowi działanie nierzetelne.

Struktura organizacyjna oraz zakresy obowiązków pracowników były dostosowane do celów i zadań związanych z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami.

Niemniej jednak na stanowisku zastępcy dyrektora do spraw ochrony przyrody ekosystemów wodnych i administracji Dyrektor zatrudnił osobę, która nie posiadała wymaganego rozporządzeniem w sprawie stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych pracowników⁷ dwuletniego stażu pracy na stanowisku kierowniczym o specjalności zgodnej z zakresem działania.

Ponadto Dyrektor Słowińskiego PN nie sporządził i nie przekazał Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska („GDOŚ”) oceny realizacji celów ochrony wchodzących w skład Parku obszarów Natura 2000, w zakresie ochrony siedlisk i ptaków, wymaganej art. 31⁸ w zw. z art. 32 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami

Opis stanu faktycznego

1.1. Powierzchnia Słowińskiego PN wynosiła 32 744,03 ha i nie ulegała zmianom od 31 marca 2004 r.¹⁰, z tego:

- 21 192 ha stanowiły grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym,
- 11 350,72 ha – grunty Skarbu Państwa w innym zarządzie,
- 59,81 ha – grunty prywatne,
- 141,5 ha – grunty pozostałe stanowiące własność Słowińskiego Parku Narodowego, Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, kościołów lub związków wyznaniowych, jednostek samorządu terytorialnego.

Pod względem użytkowym Słowiński PN składał się z:

- lasów – 6368,17 ha,
- użytków rolnych – 1982,96 ha,
- wód – 21 429,61 ha,
- nieużytków – 2819,92 ha,
- pozostałe grunty – 143,57 ha.

Poszczególne obszary ochronne stanowiły¹¹:

- ochrona ścisła – 5552,27 ha,
- ochrona czynna – 26 784,52 ha,
- ochrona krajobrazowa – 407,24 ha.

W latach objętych kontrolą teren Słowińskiego PN objęty był obszarem Natura 2000, w tym: Ostoja Słowińska PLH220023, Pobrzeże Słowińskie PLB220003 i Przybrzeżne Wody Bałtyku PLB990002.

(akta kontroli str. 204)

⁷ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 kwietnia 2005 r. w sprawie stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych, jakie powinni spełniać pracownicy zatrudnieni na poszczególnych stanowiskach w Służbach Parków Narodowych (Dz.U. Nr 89, poz. 753).

⁸ W brzmieniu obowiązującym do 15 października 2023 r.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Wejście w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 marca 2004 r. w sprawie Słowińskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 2004 r. Nr 43, poz.390) – dalej: „rozporządzenie w sprawie Słowińskiego PN”.

¹¹ Dane wg bazy GIS.

1.2. Regulamin Organizacyjny Słowińskiego PN¹² był zgodny ze Statutem Słowińskiego Parku Narodowego nadanym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Słowińskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Smołdzinie (Dz.U. poz. 308). W Regulaminie ustalone zostały m.in. następujące komórki organizacyjne:

- Dział Ochrony Przyrody składający się z Zespołu Ochrony Ekosystemów Wodnych, Zespołu Ochrony Ekosystemów Lądowych oraz Zespołu Monitoringu,
- Dział Edukacji, w którym wyodrębniono Zespół ds. Informacji Przestrzennej i Analiz,
- Dział Udostępniania Parku,
- Dział Administracji, w którym wyodrębniono Samodzielne Stanowisko ds. Zamówień Publicznych,
- Dział Finansowy,
- Posterunek Straży Parku,
- Sekcja Pozyskiwania Funduszy.

Do ich zadań należało m.in. planowanie i realizowanie działań ochronnych, udostępnianie obszaru Parku, edukacja, uzgodnienia różnych zamierzeń inwestycyjnych mogących mieć wpływ na przyrodę parku oraz prowadzenie spraw związanych z zamówieniami publicznymi. Działania związane z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami (w tym w zakresie planowania i realizowania działań ochronnych, udostępniania obszaru parku, edukacji, uzgodnienia różnych zamierzeń inwestycyjnych mogących mieć wpływ na przyrodę parku i zamówienia publiczne) ujęte były w zakresach obowiązków 39 pracowników¹³ Słowińskiego PN, w tym m.in. w Zespole Ochrony Ekosystemów Wodnych – cztery osoby, w Zespole Ochrony Ekosystemów Lądowych – osiem osób, w Zespole Monitoringu – cztery osoby, w Dziale Edukacji – cztery osoby i w Dziale Udostępniania Parku – pięć osób.

(akta kontroli str. 6-33, 208-291)

1.3. Słowiński PN zatrudniał¹⁴ 83 osoby, z których 38 wykonywało zadania Służby Parku Narodowego, o których mowa w art. 103 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody. 37 pracowników realizujących zadania Służby Parku Narodowego posiadało odpowiednie wykształcenie, dodatkowe kwalifikacje oraz staż pracy, o którym mowa w załączniku do rozporządzenia ws. stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych pracowników. Osoba pełniąca obowiązki zastępcy dyrektora do spraw ochrony przyrody ekosystemów wodnych i administracji, następnie będąca zastępcą dyrektora do tych spraw nie spełniała wymagań kwalifikacyjnych, o których mowa w § 2 przywołanego rozporządzenia, co szczegółowo opisano w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 155-165, 333-335)

Pracownicy Słowińskiego PN uczestniczyli w okresie objętym kontrolą w szkoleniach, seminariach, warsztatach, kursach, projektach, konferencjach, sympozjach i innych formach zdobywania wiedzy organizowanych przez Słowiński PN oraz jednostki zewnętrzne, w tym:

- w 2019 r. przeprowadzono 71 form doszkalania pracowników, z tego w zakresie związanym z ochroną przyrody 28 form, w których pracownicy uczestniczyli 49 razy,
- w 2020 r. przeprowadzono 40 form doszkalania pracowników, z tego w zakresie związanym z ochroną przyrody 9 form, w których pracownicy uczestniczyli 25 razy,

¹² Wprowadzony Zarządzeniem nr 13/2021 Dyrektora Słowińskiego PN z dnia 15 marca 2021 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Słowińskiego PN ze zm., dalej: „Regulamin”. – ze względu na okres objęty kontrolą tu należy podać informację o poprzednio obowiązującym Regulaminie.

¹³ W tym 38 osób to Służba Parku i 1 osoba – samodzielne stanowisko ds. zamówień publicznych.

¹⁴ Wg stanu na dzień 02.08.2023 r.

- w 2021 r. przeprowadzono 74 formy doształcania pracowników, z tego w zakresie związanym z ochroną przyrody 30 form, w których pracownicy uczestniczyli 76 razy,
- w 2022 r. przeprowadzono 64 formy doształcania pracowników, z tego w zakresie związanym z ochroną przyrody 25 form, w których pracownicy uczestniczyli 60 razy,
- w 2023 r. (do 31 sierpnia) przeprowadzono 39 form doształcania pracowników, z tego w zakresie związanym z ochroną przyrody 12 form, w których pracownicy uczestniczyli 31 razy,

Na podnoszenie kwalifikacji pracowników Słowiński PN zaplanował i przeznaczył następujące środki, odpowiednio:

- w 2019 r. 90,1 tys. zł i 68,4 tys. zł,
- w 2020 r. 93,0 tys. zł i 38,6 tys. zł,
- w 2021 r. 95,3 tys. zł i 49,8 tys. zł,
- w 2022 r. 81,0 tys. zł i 80,1 tys. zł,
- w 2023 r. (do 30 czerwca) 100,1 tys. zł i 64,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 166-173, 292-332)

Z wyjaśnień pięciu wybranych¹⁵ pracowników Słowińskiego PN realizujących zadania związane z ochroną przyrody wynika, że dostrzegali oni potrzebę podnoszenia swoich kompetencji dotyczących ochrony przyrody i zarządzania jej zasobami, zgłaszali takie potrzeby pracodawcy i uczestniczyli w szkoleniach.

(akta kontroli str. 180-184)

1.4. W latach 2019 – 2023 (do 2 sierpnia) w zakresie zarządzania ochroną przyrody w Słowińskim PN przeprowadzonych zostało łącznie sześć kontroli zewnętrznych, w tym:

- w 2019 r. – jedna przeprowadzona przez Rejonową Dyрекję Lasów Państwowych w Szczecinku - kontrola realizacji zadań finansowanych z Funduszu Leśnego, w wyniku której nie sformułowano zaleceń pokontrolnych;
- w 2020 r. – dwie: przeprowadzona przez NIK Delegaturę w Gdańsku – Gospodarowanie gruntami rolnymi Skarbu Państwa na obszarach parków narodowych i krajobrazowych, w wyniku której sformułowany został wniosek o podjęcie działań w celu zapobieżenia przypadkom nieprawidłowego dokumentowania przebiegu i wyników przetargów na dzierżawę gruntów rolnych oraz nieterminowego zwracania wadium, zalecenie zostało zrealizowane oraz przeprowadzona przez Rejonową Dyрекję Lasów Państwowych w Szczecinku - kontrola realizacji zadań finansowanych z Funduszu Leśnego, w wyniku której nie sformułowano zaleceń pokontrolnych;
- w 2021 r. – dwie: przeprowadzona przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska w zakresie realizacji zadań ochronnych wynikających z właściwych dokumentów planistycznych w tym realizacji przez dzierżawców nieruchomości działań ochronnych wynikających z zadań ochronnych Słowińskiego Parku Narodowego oraz sprawowanego nadzoru nad wykonywaniem prac przez ww. dzierżawców, w wyniku której sformułowano sześć zaleceń pokontrolnych: wprowadzenie procedur i mechanizmów, które wyeliminują w zawieranych umowach dzierżawy zapisy niezgodne z obowiązującymi aktami dotyczącymi ochrony, wykorzystanie mechanizmów pozwalających na identyfikację ewentualnych nieprawidłowości czy uchybień, wdrożenie procedury kontroli umów dzierżawy, umieszczenie w stosownych wzorach umów na dzierżawę gruntów zapisów gwarantujących zwrot kosztów związanych z windykacją należności, oraz zabezpieczenie

¹⁵ Zespołów: Ochrony Ekosystemów Lądowych, Ochrony Ekosystemów Wodnych, Działu Edukacji, Działu Udostępniania oraz Posterunku Straży Parku.

interesów Słowińskiego PN na wypadek nierzetelnego wypełniania obowiązków umownych, aktualizację „Polityki rachunkowości” w zakresie dotyczącym dochodzenia należności poprzez wskazanie terminów czynności związanych z dochodzeniem należności. Pięć z powyższych zaleceń zostało zrealizowanych. Nie zostało zrealizowane zalecenie dotyczące umieszczenia w stosownych wzorach umów na dzierżawę gruntów zapisów gwarantujących zwrot kosztów związanych z windykacją należności. Jak wyjaśnił z-ca Dyrektora odstąpiono od wprowadzenia w treści umowy dzierżawy nieruchomości rolnych zapisów w tym zakresie; koszty bezpośrednie windykacji należności zwracane są w toku egzekucji, a koszty pośrednie związane z windykacją są stosunkowo nieduże. W przypadku konieczności przymusowego dochodzenia niewielkich kosztów pośrednich jak np. kosztów wysyłki wezwań do zapłaty, koszty ich dochodzenia byłyby niewspółmierne do samej należności. W związku z powyższym podwyższając w roku bieżącym wysokość kar umownych w nowym wzorze umowy na dzierżawę rolne koszty pośrednie wkalkulowane zostały w kwoty kar umownych. Ministerstwo poinformowane zostało o powyższym stanowisku Słowińskiego PN,

- ponadto w 2021 r. w wyniku kontroli realizacji zadań finansowanych z Funduszu Leśnego przeprowadzona przez Rejonową Dyрекcję Lasów Państwowych w Szczecinku nie sformułowano zaleceń pokontrolnych;
- w 2022 r. – jedna przeprowadzona przez Komendę Wojewódzką Policji w Gdańsku w zakresie zatrzymywania i dokonywania kontroli środków transportu w celu sprawdzenia ich ładunku oraz przeglądania zawartości bagaży, przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc, zabezpieczania jako dowodów rzeczowych za pokwitowaniem przedmiotów pochodzących z przestępstwa lub wykroczeń, a także narzędzi i środków służących do ich popełnienia, kontrolę podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze parku narodowego, w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie przyrody, w wyniku której nie sformułowano zaleceń pokontrolnych;
- w 2023 r. (do 2 sierpnia) – nie zostały przeprowadzone kontrole w zakresie zarządzania ochroną przyrody.

(akta kontroli str. 34-144, 1049-1050)

1.5. Środki przeznaczone na ochronę przyrody w Słowińskim PN w kolejnych latach objętych kontrolą wynosiły:

- w 2019 r. – 15 375,3 tys. zł, w tym: z budżetu państwa 3658,0 tys. zł (23,79%), przychody własne 6425,0 tys. zł (41,79%), pozostałe (odsetki od depozytów u MF, amortyzacja, wpływy ze sprzedaży składników majątkowych) 4545,0 (29,56%), dotacje (fundusz leśny, dotacje NFOŚiGW, WFOŚiGW, dopłaty do gruntów w ramach programów rolno-środowiskowych, środki otrzymane z Unii Europejskiej) 747,3 tys. zł (4,86%),
- w 2020 r. – 18 769,2 tys. zł, w tym odpowiednio: 4289,0 tys. zł (22,85%), 5716,2 tys. zł (30,46%), 4459,9 tys. zł (23,76%), 4304,1 tys. zł (22,93%),
- w 2021 r. – 18 379,6 tys. zł, w tym odpowiednio: 3719,0 tys. zł (20,23%), 6304,8 tys. zł (34,30%), 4330,4 tys. zł (23,56%), 4025,4 tys. zł (21,91%),
- w 2022 r. – 19 786,4 tys. zł, w tym odpowiednio: 6163,0 tys. zł (31,15%), 7134,2 tys. zł (36,06%), 4973,4 tys. zł (25,13%), 1515,8 tys. zł (7,66%),
- w 2023 r. (wg stanu na 30 czerwca) – 11 744,9 tys. zł, w tym odpowiednio: 3306,5 tys. zł (28,16%), 5177,3 tys. zł (44,08%), 2917,1 tys. zł (24,83%), 344,0 tys. zł (2,93%).

Struktura kosztów w kolejnych latach objętych kontrolą obejmowała:

- w 2019 r. – łącznie 16 946,2 tys. zł, w tym: wynagrodzenia i pochodne 5243,6 tys. zł (30,94%), zakup towarów i usług 2632,7 tys. zł (15,54%), środki na

wydatki majątkowe 3211,4 tys. zł (18,95%), inne (amortyzacja, świadczenia na rzecz osób fizycznych, pozostałe koszty funkcjonowania, podatki stanowiące źródło dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego jak podatek rolny, leśny, od nieruchomości) 5858,5 tys. zł (34,57%),

- w 2020 r. – łącznie 22 081,8 tys. zł, w tym odpowiednio: 5813,0 tys. zł (26,33%), 4540,6 tys. zł (20,56%), 3094,1 tys. zł (14,01%), 8634,1 tys. zł (39,10%),
- w 2021 r. – łącznie 17 809,4 tys. zł, w tym odpowiednio: 5699,7 tys. zł (32,00%), 4093,7 tys. zł (22,99%), 2483,1 tys. zł (13,94%), 5532,9 tys. zł (31,07%),
- w 2022 r. – łącznie 20 989,4 tys. zł, w tym odpowiednio: 8187,7 tys. zł (39,01%), 3591,4 tys. zł (17,11%), 2461,4 tys. zł (11,73%), 6748,9 tys. zł (32,15%),
- w 2023 r. (wg stanu na 30 czerwca) – łącznie 9355,9 tys. zł, w tym odpowiednio: 3726,7 tys. zł (39,83%), 1102,2 tys. zł (11,78%), 1201,3 tys. zł (12,84%), 3325,7 tys. zł (35,55%).

W latach objętych kontrolą Słowiński PN nie przyznawał środków innym podmiotom.

Przychody w kolejnych latach objętych kontrolą stanowiły:

- w 2019 r. – łącznie 6425,0 tys. zł, w tym: wpływy z opłat za wstęp do parku narodowego lub na niektóre jego obszary 1988,4 tys. zł (30,95%), wpływy z tytułu wynajmu pomieszczeń 483,4 tys. zł (7,52%), wpływy z tytułu dzierżawy, najmu lub użytkowania nieruchomości 1996,6 tys. zł (31,08%), wpływy ze sprzedaży produktów uzyskiwane w ramach realizacji zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych - sprzedaż drewna, odłowy regulujące skład gatunkowy ichtiofauny 151,5 tys. zł (2,36%), wpływy ze sprzedaży materiałów edukacyjnych, informacyjnych i naukowych 22,0 tys. zł (0,34%), wpływy wynikające z prowadzenia działalności rolniczej 1598,4 tys. zł (24,88%), inne przychody wynikające z działalności parku narodowego – wpływy z opłat pobieranych w związku z działalnością edukacyjną parku narodowego oraz za wstęp do obiektów związanych z tą działalnością prowadzonej przez park działalności edukacyjnej 184,7 tys. zł (2,87%),
- w 2020 r. – łącznie 5716,2 tys. zł, w tym odpowiednio: 2378,2 tys. zł (41,6%), 485,3 tys. zł (8,49%), 997,1 tys. zł (17,44%), 141,7 tys. zł (2,48%), 46,4 tys. zł (0,81%), 1507,0 tys. zł (26,36%), 160,5 tys. zł (2,81%),
- w 2021 r. – łącznie 6304,8 tys. zł, w tym odpowiednio: 2244,5 tys. zł (35,60%), 534,4 tys. zł (8,48%), 1688,3 tys. zł (26,77%), 166,8 tys. zł (2,65%), 30,6 tys. zł (0,49%), 1450,7 tys. zł (23,01%), 189,5 tys. zł (3,00%),
- w 2022 r. – łącznie 7134,2 tys. zł, w tym odpowiednio: 2343,2 tys. zł (32,84%), 714,5 tys. zł (10,01%), 2192,2 tys. zł (30,73%), 179,8 tys. zł (2,52%), 35,8 tys. zł (0,50%), 1403,6 tys. zł (19,68%), 265,1 tys. zł (3,72%),
- w 2023 r. (wg stanu na 30 czerwca) – łącznie 5177,3 tys. zł, w tym odpowiednio: 754,8 tys. zł (14,58%), 404,4 tys. zł (7,80%), 2499,4 tys. zł (48,28%), 30,0 tys. zł (0,58%), 27,9 tys. zł (0,54%), 1376,3 tys. zł (26,41%), 93,5 tys. zł (1,81 %).

W latach objętych kontrolą Słowiński PN nie uzyskiwał wpływów z tytułu udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, z opłat za udostępnienie informacji o zasobach przyrodniczych, kulturowych i kartograficznych i z tytułu nawiązek orzeczonych wobec sprawców skazanych za wykroczenia przeciwko środowisku.

(akta kontroli str. 145-154)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dyrektor Słowińskiego PN:

- od dnia 20 kwietnia 2022 r., na podstawie porozumienia w sprawie zmiany warunków umowy o pracę, powierzył specjalście ds. budownictwa pełnienie

obowiązków zastępcy dyrektora Parku do spraw ochrony przyrody ekosystemów wodnych i administracji,

- od dnia 3 czerwca 2022 r. zawarł z ww. osobą umowy o pracę na stanowisku specjalisty ds. budownictwa p.o. zastępcy dyrektora Parku ds. ochrony przyrody ekosystemów wodnych i administracji,
- od dnia 1 sierpnia 2023 r., na podstawie porozumienia w sprawie zmiany warunków umowy o pracę, zatrudnił ww. osobę na stanowisku zastępcy dyrektora Parku ds. ochrony przyrody ekosystemów wodnych i administracji,

pomimo, iż osoba ta nie spełniała wymagań określonych w załączniku do rozporządzenia w sprawie stanowisk oraz wymagań kwalifikacyjnych pracowników co do dwuletniego stażu pracy na stanowisku kierowniczym o specjalności zgodnej z zakresem działania (niezgodnie z § 2 tego rozporządzenia).

Zatrudniona przez Dyrektora osoba posiadała jedynie ośmiomiesięczny staż pracy na stanowisku kierownika referatu w jednostce, której zakres działania nie był zgodny z zakresem działania w służbach parków narodowych.

(akta kontroli str. 155-165, 333-335, 1429-1458)

Dyrektor wyjaśnił, że swoją decyzję podjął na podstawie opinii wydanej przez radcę prawnego z dnia 20 lipca 2023 r., według którego po analizie stanu faktycznego oraz dokumentów, pracownik na dzień podpisania porozumienia w sprawie zmiany warunków umowy o pracę, tj. 01 sierpnia 2023 r. spełniał wymagania do zajmowania stanowiska Zastępcy Dyrektora Słowińskiego Parku Narodowego.

(akta kontroli str. 1459-1493)

NIK nie podziela wyjaśnień Dyrektora bowiem zarówno osoba pełniąca obowiązki zastępcy dyrektora parku jak i będąca zastępcą dyrektora parku powinna posiadać kwalifikacje określone w odpowiednich przepisach, których w tym przypadku nie spełniała.

OCENA CZĄSTKOWA

Stanowisko p.o. zastępcy dyrektora ds. ochrony przyrody ekosystemów wodnych i administracji, a następnie zastępcy do tych spraw zostało obsadzone przez osobę niespełniającą wymagań w zakresie dwuletniego stażu pracy stanowisku kierowniczym o specjalności zgodnej z zakresem działania.

Struktura organizacyjna Słowińskiego PN oraz zakresy czynności pozostałych pracowników były dostosowane do celów i zadań związanych z ochroną przyrody i zarządzaniem jej zasobami, a posiadane wykształcenie i kwalifikacje, jak również ciągle ich podnoszenie przez pracowników zapewniały prawidłowe, skuteczne i efektywne realizowanie powierzonych pracownikom zadań.

OBSZAR

2. Opracowanie dokumentacji niezbędnej do planowania i realizacji ochrony przyrody parku narodowego i zarządzania jej zasobami

Opis stanu faktycznego

2.1. Plan ochrony przyrody Słowińskiego Parku Narodowego¹⁶ nie został ustanowiony do dnia zakończenia kontroli (25 października 2023 r.).

Jak wyjaśnił Dyrektor przygotowania do realizacji PPO Słowiński PN rozpoczął w 2009 r. Po uzyskaniu pozytywnej oceny merytorycznej Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych w 2010 r. i zawarciu umowy o dofinansowanie POIS¹⁷ w 2011 r. przeprowadzona została procedura zamówienia publicznego na opracowanie PPO, w wyniku której w 2013 r. zawarta została umowa z wykonawcą

¹⁶ Dalej: „PPO”.

¹⁷ Program Infrastruktura i Środowisko.

PPO. Po przekazaniu przez wykonawcę PPO we wrześniu 2016 r. komisja odbiorowa Słowińskiego PN stwierdziła wadliwość, niekompletność i brak naprawy w realizacji przedmiotu umowy, a w październiku 2016 r. Słowiński PN odstąpił od umowy z wykonawcą PPO i wezwał wykonawcę do rozliczenia wzajemnych roszczeń, zwrotu materiałów i dokumentów oraz złożył pozew do sądu w tej sprawie. Po rozprawach w dwóch instancjach i wyrokach podtrzymujących racje Słowińskiego PN wykonawca złożył wniosek o kasację, sprawa nie została rozstrzygnięta przez sąd do dnia zakończenia kontroli. W 2017 r. Słowiński PN ponownie pozyskał środki POiŚ i NFOŚiGW¹⁸ na opracowanie dokumentacji PPO. W 2018 r. przeprowadzono przetarg na jego opracowanie i w 2019 r. zawarta została umowa z wykonawcą, który przekazał kompletny PPO w ustalonym terminie umownym.

(akta kontroli str. 336-391, 2251-2257)

Projekt PO został przekazany MKiŚ 31 marca 2023 r. Do dnia zakończenia kontroli procedura zatwierdzająca PPO nie została zakończona.

(akta kontroli str. 340-342)

2.2. Zakres prac na potrzeby sporządzenia PPO w Słowińskim PN obejmował elementy, o których mowa w § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie planu ochrony dla parku narodowego¹⁹. Zakres inwentaryzacji zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych Słowińskiego PN został udokumentowany w załącznikach obejmujących wymagania § 9 tego rozporządzenia.

(akta kontroli str. 392-894)

Badanie weryfikacyjne sześciu wskazanych w PPO zadań ochronnych na obszarach ochrony czynnej (związanych z zagrożeniami: występowania drzewostanów niezgodnych z siedliskiem, ekspansji gatunków obcych geograficznie w drzewostanach, zaniechaniem koszenia, ekspansją trzciny, zagrożeniem dla flory i fauny rodzimej ze strony gatunków obcych, presji turystycznej) wykazało, że zadania te oraz sposób i zakres ich wykonania były zgodne z podanymi w opracowaniach specjalistycznych wykonanych na potrzeby opracowania PPO (część Ekspertyza, etap 2 część 2 zadanie 3.2.19, Strategia ochrony etap 3, działania ochronne rozdział 4 i 7). Badanie weryfikacyjne sześciu zidentyfikowanych istniejących zagrożeń wewnętrznych dla obszaru Parku wykazało, że dla każdego z tych zagrożeń zaplanowano zadania ochronne.

(akta kontroli str. 2103-2104)

2.3. Projekty zadań ochronnych były przekazywane ministrowi właściwemu do spraw środowiska z wyprzedzeniem umożliwiającym zachowanie ciągłości prowadzenia działań ochronnych. W latach objętych kontrolą w Słowińskim PN obowiązywały trzy zarządzenia dotyczące zadań ochronnych:

- w 2019 r. zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 lutego 2017 r.²⁰ w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego PN (Dz. Urz. Ministra Środowiska poz. 10), dalej: „Zarządzenie nr 1”,
- w latach 2020-2022 zarządzenie Ministra Klimatu z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego PN na lata 2020-2022 (Dz. Urz. Ministra Klimatu poz. 4), dalej: „Zarządzenie nr 2”,
- w 2023 r. zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie zadań ochronnych dla Słowińskiego PN na lata 2023-2025 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska poz. 76), dalej: „Zarządzenie nr 3”.

(akta kontroli str. 201-203, 1396-1428)

¹⁸ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94 poz. 794).

²⁰ Słowiński PN złożył projekt Zarządzenia w dniu 28 października 2016 r.

Minister właściwy do spraw środowiska dokonywał zmian²¹ w ustanowionych zadaniach ochronnych. Zmiany te dotyczyły nabycia gruntów przez Słowiński PN, zmiana powierzchni wypasów ze względu na zmianę warunków hydrologicznych, zmian w Prawie wodnym oraz błędy drukarskie. Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych na obszarze Słowińskiego PN zawarta została w PPO, ponadto prowadzona była w oparciu o działania monitoringowe i obserwacje.

Badaniem objęto sześć zidentyfikowanych istniejących zagrożeń wewnętrznych dla obszaru Słowińskiego PN, o których mowa w Zarządzeniu:

- nr 1 zał. 1.1 pkt 4 „zubożona i zniekształcona struktura jakościowa i ilościowa ichtiofauny jezior oraz rzek”, zadanie zostało zaplanowane i było wykonywane w 2019 r.,
- nr 1 zał. 1.1 pkt 10 „ekspansja obcych, w tym inwazyjnych gatunków roślin: olsza pomarszczona, niecierpek gruczołowaty, zadanie zostało zaplanowane i było wykonywane w 2019 r.,
- 2 zał. 1.1 pkt 10 „rozprzestrzenianie się roślin gatunków obcych, w tym roślin inwazyjnych gatunków obcych: olsza pomarszczona, niecierpek gruczołowaty, rdestowiec, czeremcha amerykańska, zadanie zostało zaplanowane i było wykonywane w latach 2020-2022,
- nr 2 zał. 1.1 pkt 11 „obecność drapieżników gatunków obcych: wizon amerykański, jenot azjatycki i szop pracz, zadanie zostało zaplanowane i było wykonywane w latach 2020-2022,
- nr 3 zał. 1.1 pkt 22 „presja obcych gatunków ssaków drapieżnych” zadanie było zaplanowane i wykonywane w 2023 r.,
- nr 3 zał. 1.1 pkt 23 „presja rodzimych gatunków ssaków drapieżnych, w szczególności lisa” zadanie było zaplanowane i wykonywane w 2023 r.”

Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych prowadzona była w oparciu o ekspertyzy prowadzone podczas przygotowywania PPO oraz prowadzony monitoring.

Ponadto z analizy obowiązujących w latach 2019-2023 zadań ochronnych wynika, że w ich projektach wskazano przedsięwzięcia, które nie stanowią sposobów ochrony czynnej ekosystemów:

- 1) w zadaniach na lata 2020-2022 – remont, przebudowa, rozbudowa budynku w Rąbce (zał. 2, część III, pkt 13),
- 2) w zadaniach na lata 2017-2019 (zał. 2, część III Inne):
 - a) adaptacja byłej osady latarników na potrzeby Muzeum – pkt 13,
 - b) remont budynku w Rąbce – pkt 14,
 - c) budowa sanitariatów – pkt 17,
 - d) przebudowa budynków mieszkalnych (leśniczówki) – pkt 21,

co opisane zostało szczegółowo w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 1192-1299, 1368-1392, 2105-2158)

2.4. W latach 2019-2023 (do 31 sierpnia) w Słowińskim PN obowiązywało 16 zarządzeń²² Dyrektora w sprawie zasad i opłat za udostępnianie Słowińskiego PN w celach edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych oraz do fotografowania, filmowania. Zarządzenia regulowały m.in. wysokość opłat za wstęp, zasady wjazdu pojazdów, ustalały regulaminy (świadczenia usług przewodnickich, udostępniania wieży Rowokół, latarni morskiej w Czołpinie, Muzeum Słowińskiego PN w Czołpinie oraz Filii w Rąbce i Rowach, amatorski połów ryb, organizację imprez turystycznych

²¹ Zarządzenie nr 1 zmienione Dz. Urz.: poz. 94 z 1 grudnia 2017 r., poz. 67 z 23 sierpnia 2017 r. i poz. 78 z 31 grudnia 2018 r., Zarządzenie nr 2 zmienione Dz. Urz. poz. 15 z 13 lutego 2020 r. i poz. 23 z 4 grudnia 2020 r., Zarządzenie nr 3 do dnia zakończenia kontroli nie zostało zmienione.

²² W tym Nr 1, Nr 8 i Nr 22 z 2019 r., Nr 9, Nr 16 i Nr 37 z 2020 r., Nr 10, Nr 28, Nr 29, Nr 33, Nr 34, Nr 37 z 2021 r., Nr 4 z 2022 r., Nr 8, Nr 10 i Nr 21 z 2023 r.

i rekreacyjnych, prowadzenia żeglugi pasażerskiej, parkingów, przewozów wózkami elektrycznymi, wypożyczalni rowerów, działalności handlowo-gastronomicznej, wystawy militarnej).

(akta kontroli str. 896-966)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W projekcie załącznika nr 2 „Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań” do Zarządzenia nr 1 i nr 2 wskazano przedsięwzięcia, które nie stanowią sposobów ochrony czynnej ekosystemów – co należy ocenić jako działanie nierzetelne:

1) w zadaniach na lata 2020-2022 – remont, przebudowa, rozbudowa budynku w Rąbce (zał. 2, część III, pkt 13),

2) w zadaniach na lata 2017-2019 (zał. 2, część III Inne):

a) adaptacja byłej osady latarników na potrzeby Muzeum – pkt 13,

b) remont budynku w Rąbce – pkt 14,

c) budowa sanitariatów – pkt 17,

d) przebudowa budynków mieszkalnych (leśniczówki) – pkt 21.

Jak wyjaśnił Dyrektor zgodnie z art. 15.1 ustawy o ochronie przyrody w parku narodowym dla obszarów objętych ochroną ścisłą i czynną obowiązują zakazy. Aby możliwe było realizowanie zadań park musi uzyskać zgodę na odstąpienia od zakazów. Jest to możliwe w przypadku posiadania Planu ochrony lub, w przypadku jego braku, zadań ochronnych – wprowadzonych zarządzeniem Ministra ds. środowiska. Działania inne niż stricte ochronne zawarte w zarządzeniach odnoszą się do kategorii ochronności (ściśła, czynna) i dlatego zostały zawarte w zarządzeniach, aby nie było potrzeby uzyskiwania każdorazowo zgód na odstąpienia od zakazów.

(akta kontroli str. 2506)

Zdaniem NIK zgodnie z definicją zawartą w art. 5 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody ochrona czynna stanowi stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów. Stosownie do art. 22 ust. 3 tejże ustawy zadania ochronne powinny zawierać opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań. Powyżej wymienione zadania, umieszczone w projektach zadań ochronnych nie mogą być uznane za służące ochronie czynnej ekosystemów w rozumieniu art. 5 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

OCENA CZĄSTKOWA

Dyrekcja Słowińskiego PN podejmowała rzetelne działania w celu terminowego opracowania PPO. Dyrektor wydał zarządzenia określające sposoby udostępniania obszarów Słowińskiego PN. Natomiast umieszczenie w projektach działań ochronnych na lata 2017-2019 i 2020-2022 zadań niespełniających ustawowych wymogów ochrony czynnej stanowiło działanie nierzetelne.

OBSZAR

3. Realizacja zadań związanych z ochroną przyrody parku narodowego i zarządzaniem jej zasobami oraz ich wpływ na zachowanie i ochronę zasobów przyrodniczych parku

Opis stanu
faktycznego

3.1. Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem w sprawie Słowińskiego PN powierzchnia Słowińskiego PN wynosiła 32 744,03 ha, a przebieg granic został podany w sposób opisowy. W projekcie rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Słowińskiego Parku Narodowego (PPO) podana została taka sama powierzchnia Słowińskiego PN, a przebieg jego granicy

został opisany za pomocą współrzędnych punktów załamania linii granicznej. Powyższe dane nie były zgodne z CRFOP²³.

Jak wyjaśnił Dyrektor, przyczyną rozbieżności w przebiegu granicy były przypuszczalnie przypadkowe błędy edycyjne i/lub błędy dociągnięcia (snapping) werteksów warstwy poligonowej z granicą Słowińskiego PN. Słowiński PN przekazał w dniu 18 września 2023 r. poprawione dane w celu aktualizacji w CRFOP i portalu Geoserwis, w dniu 4 października 2023 r. GDOŚ poinformował o dokonanej aktualizacji CRFOP w zakresie granic parku, otuliny i stref ochrony.

(akta kontroli str. 204-207, 397-404, 1042-1048)

3.2. W latach 2019-2023 w Słowińskim PN obowiązywały trzy zarządzenia dotyczące zadań ochronnych.

W latach 2019-2023 (do 30 września) na obszarach objętych ochroną ścisłą:

- w zakresie zadań ochronnych obowiązujących Słowiński PN na lata 2017-2019 zaplanowane zostały trzy zadania ochronne, z których w 2019 r. dwa wykonali pracownicy Słowińskiego PN, a jedno zostało zrealizowane we wcześniejszym okresie obowiązywania Zarządzenia nr 1,
- w zakresie zadań ochronnych obowiązujących Słowiński PN na lata 2020-2022 zaplanowane zostały trzy zadania ochronne, z których dwa wykonane zostały przez pracowników Słowińskiego PN, a jedno (usuwanie okazów świerka sitkajskiego) wykonane zostało przez wykonawcę zewnętrznego,
- w zakresie zadań ochronnych obowiązujących Słowiński PN na lata 2023-2025 zaplanowane zostało sześć zadań ochronnych, z których w 2023 r. cztery wykonywane były przez pracowników Słowińskiego PN, jedno zaplanowano na IV kwartał 2023 r. (usuwanie okazów świerka sitkajskiego), od jednego działania odstąpiono ze względu na panującą suszę i przeniesiono na 2024 r.

(akta kontroli str. 2105-2157)

Badanie działania polegającego na usuwaniu okazów świerka sitkajskiego wykazało, że zostało ono wykonane w 2022 r. przez wykonawcę zewnętrznego wyłonionego w wyniku przeprowadzonego postępowania zgodnie z regulacjami obowiązującymi w Słowińskim PN. Zadanie realizowane było na powierzchni 5,98 ha Słowiński PN prowadził nadzór bezpośredni nad wykonaniem działania, realizacja została zakończona podpisaniem protokołu odbioru.

Zgodnie z zawartą umową Słowiński PN mógł dokonywać niezapowiedzianych kontroli prowadzenia związanych z umową robót. Pracownicy Słowińskiego PN dokonali ww. kontroli podczas bieżących zadań wynikających z zakresu obowiązków pracowników Służby Parku. Sprawdzane było, czy wykonawca robót dokonuje zabiegu na wyznaczonej powierzchni, zniszczeniu nie ulega runo leśne i inne gatunki roślin. Termin wykonania zadania nie został przekroczony. Po wykonaniu robót sporządzono protokół odbioru robót.

(akta kontroli str. 1151-1156, 2250)

W latach 2019-2023 (30 września) w obszarach objętych ochroną czynną w ekosystemach leśnych, nieleśnych ekosystemach lądowych i ekosystemach wodnych:

- w zakresie zadań ochronnych obowiązujących Słowiński PN na lata 2017-2019 zaplanowane zostało 19 zadań ochronnych, z których w 2019 r. siedem wykonali pracownicy Słowińskiego PN (w tym jedno częściowo²⁴, wspólnie z pracownikami wykonawcy, tj. zarybianie w zakresie transportu narybku), osiem zostało wykonanych przez firmy zewnętrzne (w tym jedno częściowo, tj. zarybianie

²³ Niezgodność dotyczyła pięciu z 2362 punktów załamania linii granicznej oraz wynikającej z nich różnicy całkowitej powierzchni Słowińskiego PN o 3,48 ha (0,01% całkowitej powierzchni)

²⁴ Odbiór i konwojowanie materiału zarybieniowego, nadzorowanie zarybiania jezior.

- w zakresie wypuszczenia narybku), a cztery zadania niewykonane zostały przeniesione na lata późniejsze ze względu na brak środków,
- w zakresie zadań ochronnych obowiązujących Słowiński PN na lata 2020-2022 zaplanowane zostało 21 zadań ochronnych, z których osiem wykonali pracownicy Słowińskiego PN (w tym jedno częściowo – j.w.), 11 zostało wykonanych przez firmy zewnętrzne (w tym jedno częściowo – j.w.), a dwa nie zostały wykonane ze względu na brak ofert w postępowaniu przetargowym i brak środków finansowych
 - w zakresie zadań ochronnych obowiązujących Słowiński PN na lata 2023-2025 zaplanowane zostało 30 zadań ochronnych, z których jedno, zakończone w 2023 r., 28 było w trakcie realizacji do dnia zakończenia kontroli, lub zostało zaplanowanych na późniejsze lata objęte Zarządzeniem nr 3.

Jedno z zadań przewidzianych w Zarządzeniu nr 3 na 2023 r., oznaczone jako C.5. Prowadzenie działań zmierzających do utrzymania właściwego stanu struktury gatunkowej i ilościowej ichtiofauny przez regulację liczebności ryb (...) dotyczące Jeziora Gardno i Jeziora Łebsko, stanowiące wg Zarządzenia nr 3 zadanie fakultatywne, nie było realizowane. Dwa przeprowadzone przez Słowiński PN przetargi nie doprowadziły do wyłonienia wykonawcy zadania z uwagi na brak ofert. Ponadto zaakceptowany przez MKiŚ projekt Zarządzenia nr 3 powstały m.in. w wyniku współpracy z Radą Naukową Parku zakładał ograniczenie wymiaru zadań ochronnych w kwestii ilości połowów z jednoczesnym ograniczeniem narzędzi połowowych generujących nieselektywne i intensywne połowy (w odróżnieniu od wymagań zadań ochronnych dotyczących wcześniejszych, przeprowadzanych do 2023 r. zarządzeń). Ponadto Słowiński PN zaplanował i wykonywał wspomaganie gatunków drapieżnych poprzez zarybiania, obowiązek każdorazowego zgłaszania wypłynięcia jednostek połowowych oraz patrole Straży Parku – zatrudnienie dwóch dodatkowych strażników. Ponadto Słowiński PN zlecił w 2023 r. dla obydwu jezior wykonawcy (Uniwersytet Gdański) kompleksowe badania fizyko-chemiczne i biotyczne, badania i monitoring zmian zachodzących w strukturze i liczebności zespołów ichtiofauny (procedura w toku). Ponadto zubożenie ichtiofauny wskazywane było na etapie przygotowania PPO (ograniczenie odłowów, zadanie fakultatywne).

(akta kontroli str. 1906-1962)

Szczegółowym badaniem objęto zadanie ochronne z lat 2020 -2022 „Ograniczenie eutrofizacji jeziora Łebsko przez regulację liczebności populacji ryb tradycyjnymi metodami połowów; z zachowaniem walorów kulturowych regionu, z wyłączeniem stosowania sprzętu ciągnionego - od 15 kwietnia do 15 czerwca oraz wontonów – od 1 marca do 31 maja, przy łowieniu następujących gatunków:

- 1) leszcz (*Abramis brama*) i krąp (*Blicca bjoerkna*)
 - razem powyżej 100 000 kg/rok;
- 2) płoć (*Rutilus rutilus*) i wzdręga (*Scardinius erythrophthalmus*)
 - razem powyżej 3 000 kg/rok;
- 3) troć (*Salmo trutta trutta*) i łosoś (*Salmo salar*)
 - razem do 1 500 kg/rok;
- 4) węgorz (*Anguilla anguilla*) z uwzględnieniem postanowień „Planu gospodarowania zasobami węgorza w Polsce” – do 2400 kg/rok;
- 5) sandacz (*Sander lucioperca*)
 - do 10 000 kg/rok;
- 6) szczupak (*Esox lucius*)
 - do 2 000 kg/rok;
- 7) okoń (*Perca fluviatilis*)
 - do 10 000 kg/rok;
- 8) dorsz (*Gadus morhua*), śledź (*Clupea harengus*), stornia (*Platichthys flesus*), gładzica (*Pleuronectes platessa*), turbot (*Psetta maxima*)
 - razem do 2 000 kg/rok;

9) gatunki obce, w szczególności karp (*Cyprinus carpio*), karaś srebrzysty (*Carassius auratus gibelio*), babka bycza (*Neogobius melanostomus*)

– bez ograniczeń;

10) inne niż wymienione w pkt 1-9

do 1000 kg/rok.”

Wykonawcą zadania była firma wyłoniona w wyniku przetargu nieograniczonego, z którą zawarto w dniu 30 marca 2020 r. umowę nr 02/01/EW/SPN/2020 na wykonywanie zadań ochronnych polegających na regulacji składu gatunkowego ichtiofauny poprzez odłowry ryb na jeziorze Łebsko (...) z wyłączeniem obszarów objętych ochroną ścisłą (...) oraz zagospodarowania pozyskanych ryb poprzez ich sprzedaż. Zgodnie z zawartą umową Słowiński PN mógł dokonywać niezapowiedzianych kontroli wykonywania umowy, w 2020 r. wykonano 61, w 2021 r. – 50 i w 2022 r. 52 takie kontrole, odnotowując ilości wyłowionych ryb każdego gatunku, które były zgodne z podanymi w zadaniach ochronnych.

(akta kontroli str. 2170-2249)

W latach 2019-2023 (30 września) w obszarach objętych ochroną krajobrazową zaplanowane zostały:

- w 2019 r. 18 działań ochronnych, z których 11 zostało zrealizowanych, z czego dwa wykonali pracownicy Słowińskiego PN, dziewięć – wykonawcy zewnętrzni, siedem nie zostało zrealizowanych (odstąpienie od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy, ukończenie inwestycji we wcześniejszych latach, brak środków finansowych w dwóch przypadkach, zadania wykonywane przez inne jednostki: Łeba, Główny, przeniesienie w planie na lata następne)
- w 2020 r. osiem działań ochronnych, z których trzy zostały zrealizowane, z czego trzy wykonali pracownicy Słowińskiego PN, dziewięć – wykonawcy zewnętrzni, pięć nie zostało zrealizowanych (brak środków finansowych, inwestycje innych jednostek: Łeba, Główny, brak chętnych do odsprzedania gruntów),
- w 2021 r. 10 działań ochronnych, z których cztery zostały zrealizowane, z czego jedno wykonali pracownicy Słowińskiego PN, sześć nie zostało zrealizowanych (brak środków finansowych, inwestycje innych jednostek: Łeba, Główny, brak chętnych do odsprzedania gruntów),
- w 2022 r. sześć działań ochronnych, z których żadne nie zostało zrealizowane (brak środków finansowych, inwestycje innych jednostek: Łeba, Główny, brak chętnych do odsprzedania gruntów),
- w 2023 r. trzy działania ochronne, z których wszystkie zostały zrealizowane.

Szczegółową kontrolą objęto zadanie polegające na wykupach gruntów obcych w celu ochrony krajobrazu. W postępowaniach nie stwierdzono nieprawidłowości. Na obszarach stanowiących własność prywatną Słowiński PN nie planował i nie realizował działań ochronnych.

(akta kontroli str. 2159-2169)

Identyfikacja obcych gatunków roślin i zwierząt na obszarze Słowińskiego PN prowadzona była przez pracowników Służby Parku oraz podczas prac inwentaryzacyjnych związanych z przygotowaniem PPO.

Jak wyjaśnił Dyrektor wybrane gatunki obce roślin były usuwane poprzez wrywanie całych roślin i obrączkowanie drzew, gatunki obcych zwierząt były odławiane i usuwane z terenu Słowińskiego PN.

Dyrektor załączył protokoły odbiorowe oraz dokumenty potwierdzające wykonanie ww. działań oraz ich ilości.

akta kontroli str. 1151-1367)

W obowiązujących w latach 2019-2023 zarządzeniach ws. zadań ochronnych w załączniku nr 1 dotyczącym identyfikacji zagrożeń wymienione zostały gatunki roślin (olsza pomarszczona, niecierpek gruczołowaty, rdestowiec, karagana

syberyjska, czeremcha amerykańska) i zwierząt: (norka amerykańska, jenot, szop praczy), których ekspansja i obecność stanowiły zagrożenie dla gatunków rodzimych. Wobec gatunków obcych i inwazyjnych zaplanowane zostały sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków poprzez odpowiednio: usuwanie okazów, monitoring dalszego rozprzestrzeniania się, edukację społeczeństwa w zakresie negatywnego wpływu gatunków obcych, w tym inwazyjnych na różnorodność biologiczną i konieczność ich zwalczania oraz w przypadku zwierząt eliminację osobników przy pomocy pułapek żywołownych i usypiania przez lekarza weterynarii. Park w odniesieniu do wszystkich stwierdzonych gatunków przeprowadził działania mające na celu ich eliminację. Zaplanowane czynności polegały na usuwaniu okazów gatunków obcych i monitoringu dalszego rozprzestrzeniania roślin oraz eliminowaniu drapieżników gatunków obcych przy pomocy pułapek żywołownych i ich usypianie przez lekarza weterynarii.

(akta kontroli str. 1301-1367)

3.3. Liczba osób mogących przebywać jednocześnie w miejscach udostępnianych w celach edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych określana była w załączniku nr 5 do zarządzeń ws. zadań ochronnych. Dla każdego miejsca, dla którego przewidziano możliwość udostępniania ustalono maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu lub biorących udział w zajęciach edukacyjnych. Liczby te były ustalane w oparciu o ekspertyzy przeprowadzone na potrzeby przygotowania PPO.

Liczba osób odwiedzających Słowiński PN ustalana była na podstawie sprzedanych biletów. W latach 2019-2023 (do 31 lipca) liczba odwiedzin wynosiła łącznie 1 606 185 osób, z tego:

- w 2019 r. 33 4500 osób,
- w 2020 r. 32 3519 osób,
- w 2021 r. 37 1441 osób,
- w 2022 r. 35 4861 osób,
- w 2023 r. (do 31 lipca) 221 864 osoby.

Ponadto, jak wyjaśnił Dyrektor do pomiaru ruchu turystycznego i bieżącej analizy jego wpływu na stan przyrody wykorzystywane były również czujniki piroelektryczne i fotopułapki rozmieszczone punktowo na terenie Słowińskiego PN. Metoda pomiaru ruchu turystycznego nie była w pełni miarodajna, ciągła i obiektywna, ze względu na awaryjność systemów, przerwy w zasilaniu, subiektywność w obserwacji (reakcja na ciepło rejestrująca ruch zwierząt), niewielką liczbę czujników. Zastosowanie urządzeń pozwalało na zbieranie informacji o obciążeniu kilku wybranych, newralgicznych punktów, nie dawało natomiast możliwości kompleksowego monitorowania całego terenu Słowińskiego PN. W celu przeciwdziałania ujemnemu wpływowi turystyki stosowane były bariery (wygrozdzenia linowe na odcinkach szlaków), zachęcanie do zatrzymywania się w miejscach i obiektach udostępniania (kładki platformy), zabezpieczanie miejsc często uczęszczanych w sanitariaty, informowanie o zasadach poruszania się, opłaty za wejście na najchętniej uczęszczane szlaki turystyczne. Ponadto w 2021 r. przeprowadzona została analiza w zakresie wpływu natężenia ruchu turystycznego na gatunki ptaków siewkowatych z odniesieniem do zasad udostępniania. W wyniku analizy dopuszczono możliwość spacerowania bez psów, plażowania w wyznaczonych miejscach, a strefa przybrzeżna przestała być udostępniana do uprawiania sportów wodnych. Wyniki analizy zostały wykorzystane do opracowania zasad udostępniania w PPO i opracowania zadań ochronnych na lata 2023-2025.

(akta kontroli str. 1151-1156, 2258-)

W odpowiedzi na wpływające wnioski, Dyrektor wyrażał zgodę na organizację imprez rekreacyjno-sportowych na terenie Słowińskiego PN. W latach 2019-2023 (do 24

sierpnia) przeprowadzone zostały łącznie 32 takie imprezy, z tego w poszczególnych latach odpowiednio: 12, trzy, cztery, osiem i pięć. Organizacja imprez nie wymagała zgody ministra właściwego ds. środowiska.

(akta kontroli str. 1151-1156)

Badanie procedury organizacji imprez w 2020 r. wykazało jej zgodność z wymaganiami określonymi w regulaminie udostępniania.

(akta kontroli str. 1963-1978)

W Słowińskim PN wyznaczonych zostało 212,5 km szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczych²⁵, na których zainstalowano zabezpieczenia przed nielegalną dyspersją turystów, takie, jak wygradzenia, kładki i kładko-mostki. Ponadto ścieżki dydaktyczne wyposażone zostały łącznie w 60 przystanków edukacyjnych. 9,5 km szlaków turystycznych stanowiły szlaki kajakowe.

(akta kontroli str. 197-199)

W wyniku przeprowadzonych oględzin²⁶ stwierdzono, że stan techniczny zabezpieczeń (kładek, pomostów, wygradzeń) na poddanych oględzinom odcinkach szlaku turystycznego i ścieżki przyrodniczej był dobry, a stan roślinności nie wskazywał na schodzenie turystów ze szlaku.

(akta kontroli str. 187-196)

3.4. W latach 2019-2023 (do 31 sierpnia) Straż Parku wystawiła 824 mandaty karne (odpowiednio w kolejnych latach: 64, 185, 266, 142 i 167), w tym na podstawie ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń²⁷:

- art. 153 – jeden (drobne szkodnictwo leśne),
 - art. 161, – 95 (nieuprawniony wjazd pojazdem do lasu),
- i na podstawie art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody:
- pkt 5 – trzy (pozyskiwanie, niszczenie lub umyślne uszkodzanie roślin oraz grzybów),
 - pkt 8 – jeden (pozyskiwania skał oraz skamieniałości),
 - pkt 10 – trzy (palenie ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używanie źródeł światła o otwartym płomieniu)
 - pkt 13 – sześć (zbiór dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części),
 - pkt 14 – 53 (połów ryb),
 - pkt 15 – 191 (ruch pieszy poza trasami),
 - pkt 16 – 327 (wprowadzanie psów),
 - pkt 18 – 105 (ruch pojazdów),
 - pkt 21 – 21 (pływanie i używanie jednostek pływających poza wyznaczonymi miejscami),
 - pkt 23 – 17 (biwakowanie),
 - pkt. 25 – jeden (wprowadzanie gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska).

Mandaty wystawiane były przez funkcjonariuszy i pracowników Słowińskiego PN posiadających stosowne upoważnienia (dziewięć osób).

W latach 2019-2023 (do 31 sierpnia) podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarze Słowińskiego PN nie były kontrolowane przez funkcjonariuszy Straży Parku na podstawie art.108a ustawy o ochronie przyrody²⁸.

²⁵ W tym: 21 szlaków o łącznej długości 168 km i siedem ścieżek przyrodniczych o łącznej długości 33,5 km.

²⁶ 1 km szlaku turystycznego i 1 km ścieżki przyrodniczej zaopatrzonych w zabezpieczenia przed nielegalną dyspersją turystów.

²⁷ Dz.U. z 2023 r., poz.2119.

²⁸ tj. kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2023 r., poz. 221 ze zm.).

Jak wyjaśnił Dyrektor w latach 2019-2023 działalność przedsiębiorców prowadzących na terenie Słowińskiego PN działalność na podstawie zawartych z nimi umów była poddawana kontrolom doraźnym.

(akta kontroli str. 967-971, 980-985)

3.5. Na obszarze Słowińskiego PN w latach 2019 – 2023 (do 22 sierpnia) nie wystąpiły przypadki bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku.

(akta kontroli str. 185-186)

3.6. Jak wyjaśnił Dyrektor w Słowińskim PN prowadzony był monitoring ruchu turystycznego, którego wielkość ustalana była na podstawie ilości sprzedanych biletów wstępu podczas sezonu turystycznego. Bilety sprzedawane były w ośmiu stacjonarnych punktach kasowych, przez kasjerów mobilnych na szlakach oraz online za pośrednictwem strony internetowej. Ponadto do pomiarów ruchu turystycznego wykorzystywane były czujniki piroelektryczne i fotonapki, jednak wyniki uzyskane z tych urządzeń nie były miarodajne ze względu na awaryjność systemów i metodę pomiarów – reakcja na ciepło, rejestracja każdego ruchu np. zwierząt. Dane o wielkości ruchu turystycznego wykorzystywane były przy opracowaniu PPO i zadań ochronnych w zakresie udostępniania parku. W latach objętych kontrolą nie było zamknięć szlaków i ich odcinków ze względu na nadmierną presję turystyczną, zamknięcia szlaków dokonywane były fragmentarycznie, w związku z prowadzoną budową schodów (Latarnia Morska w Czołpinie) i ze względów bezpieczeństwa (Klucy Las), ponadto w związku ze stanem epidemii Słowiński PN był nie był udostępniany od 3 do 20 kwietnia 2020 r.

(akta kontroli str. 967-1046)

W zakresie usuwania skutków, zabezpieczania i ograniczania presji turystycznej Słowiński PN prowadził następujące działania:

- w 2019 r. bieżące utrzymanie wygradzeń (barier linowych), infrastruktury turystycznej, budowa kładki, rozmieszczenie na plaży koszy dla ochrony miejsc lęgowych sieweczki obrożnej,
- w 2020 r. bieżące utrzymanie wygradzeń (barier linowych), infrastruktury turystycznej, rozmieszczenie tablic ogólnych informujących o położeniu w granicach Słowińskiego PN,
- w 2021 r. bieżące utrzymanie wygradzeń (barier linowych) i infrastruktury turystycznej, zabezpieczenie barierami linowymi tymczasowego przejścia do Latarni (podczas budowy schodów), rozmieszczenie na plaży koszy dla ochrony miejsc lęgowych sieweczki obrożnej,
- w 2022 r. bieżące utrzymanie wygradzeń (barier linowych) i infrastruktury turystycznej, umieszczenie szlabanów w Obwodzie Ochronnym Rowy, rozmieszczenie na plaży koszy dla ochrony miejsc lęgowych sieweczki obrożnej,
- w 2023 r. bieżące utrzymanie wygradzeń (barier linowych) i infrastruktury turystycznej, rozmieszczenie na plaży koszy dla ochrony miejsc lęgowych sieweczki obrożnej, realizacja wieży widokowej w Rąbce.

(akta kontroli str. 1020-1027)

3.7. Dyrektor przedłożył Radzie Naukowej PPO w dniu 4 i 15 marca 2023 r. oraz projekty zadań ochronnych w dniu 7 czerwca 2019 r. (na lata 2020-2022) i 19 listopada 2022 r. (na lata 2023-2025) oraz inne dokumenty niezbędne do dokonania oceny stanu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. „Ocena stanu populacji jelenia szlachetnego w Słowińskim PN”, Projekt Life „Ochrona siedlisk i gatunków”, „Ochrona czynna sieweczki obrożnej na plażach Słowińskiego PN”), roczne plany działań, sprawozdania z realizacji zadań ochronnych. Ponadto Rada Naukowa uczestniczyła m.in. w rozpatrywaniu wniosków dotyczących przekazania Słowińskiemu PN kompleksu leśnego bezpośrednio przylegającego do jego granic

w Łebie (sprawa w toku), wydała opinię negatywną ws. petycji mieszkańców Rowów o zwiększenie obszaru udostępniania do zbioru runa leśnego oraz ws. zwiększenia udostępniania jeziora Łebsko poprzez utworzenie szlaku kajakowego po jeziorze. Opinie wnioski i oceny Rady Naukowej w ww. sprawach były uwzględniane w działalności Słowińskiego PN.

(akta kontroli str. 967-975, 986-1019)

3.8. W Słowińskim PN dla zamówień publicznych do kwoty 130 tys. zł obowiązywały regulaminy zamówień publicznych Dyrektora Parku wprowadzone w 2014, 2021 i 2022 r.²⁹. W przypadku zamówień powyżej 130 tys. zł w postępowaniu o udzielenie zamówienia stosowano ustawę Prawo zamówień publicznych³⁰.

W kolejnych latach objętych kontrolą Słowiński PN udzielił zamówień publicznych na kwotę: w 2019 r. – 1218,7 tys. zł, w 2020 r. – 996,2 tys. zł, w 2021 r. – 1348,9 tys. zł, 2022 r. – 1006,1 tys. zł i w 2023 r. (do 31 sierpnia) – 1225,8 zł w zakresie zamówień do 130 tys. zł oraz odpowiednio: 6363,7; 3879,6; 1085,4; 4997,5 i 1221,1 tys. zł.

Wszystkie udzielone zamówienia służyły celom Słowińskiego PN.

(akta kontroli str. 1494-1509, 2049-2097)

Szczegółowym badaniem objęto dwa zamówienia o wartości powyżej 130 tys. zł: „Budowa podejścia pod Latarnię Morską w Czołpinie” i „Budowa wieży widokowej w O.O. Rąbka na terenie Słowińskiego PN”.

Wartość obydwu zamówień została oszacowana na podstawie kosztorysu inwestorskiego, sporządzona została specyfikacja istotnych warunków zamówienia (SIWZ) oraz specyfikacje techniczne, dla obydwu inwestycji uzyskano pozwolenie na budowę, postępowania prowadzone były w trybie przetargu nieograniczonego. Zamawiający zastosował zasadę konkurencyjności oraz zabezpieczył środki finansowe na pokrycie inwestycji. Ponadto z przeprowadzonych postępowań sporządzone zostały protokoły, w obydwu przypadkach zawarte zostały umowy z wykonawcami. Oferty podmiotów wybranych w obydwu badanych postępowaniach spełniały kryteria określone w SIWZ. W obydwu umowach zabezpieczono interes prawny Słowińskiego PN poprzez ustanowienie kar umownych za nieterminową realizację zamówienia.

(akta kontroli str. 1510-1799)

Ponadto szczegółowym badaniem objęto dwa zamówienia do których nie miały zastosowania PZP oraz NPZP, przeprowadzone na podstawie zarządzeń Dyrektora Parku: „Usuwanie okazów świerka sitkajskiego na terenie ochrony ścisłej” oraz „Zakup nowej kamery w miejsce uszkodzonej na parkingu leśnym w Czołpinie”. Obydwa postępowania zostały przeprowadzone zgodnie z obowiązującymi regulaminami zamówień poniżej 130 tys. zł. Wyboru wykonawcy dokonano odpowiednio na podstawie zapytań ofertowych skierowanych do czterech oferentów i przeglądu czterech stron internetowych.

(akta kontroli str. 1800-1893)

3.9. Działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne należały do zadań Działu Edukacji, z którym w przypadku grup specjalistycznych współpracował Zespół

²⁹ Zarządzenie nr 35/2014 Dyrektora z dnia 30 maja 2014 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu udzielania zamówień o wartości nieprzekraczającej wyrażonej w złotych równowartości 30 tys. euro, zarządzenie nr 1/2021 Dyrektora z dnia 4 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu udzielania zamówień o wartości nieprzekraczającej 130 tys. zł i zarządzenie nr. 12/2023 Dyrektora z dnia 22 lutego 2023 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu udzielania zamówień o wartości nieprzekraczającej 130 tys. zł.

³⁰ Do 31 grudnia 2020 r. ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U z 2019 r. poz. 1843 ze zm.) – „PZP”, a od 1 stycznia 2021 r. ustawa z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2023 poz. 1605, ze zm.) – „NPZP”. Zgodnie z art. 90 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. poz. 2020, ze zm.) do postępowań o udzielenie zamówienia, o których mowa w PZP, wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 stycznia 2021 r. stosuje się przepisy dotychczasowe.

Ochrony Ekosystemów Wodnych i Zespół Ochrony Ekosystemów Lądowych oraz Zespół Monitoringu i Dział Udostępniania. W Słowińskim PN funkcjonowało Muzeum SPN oraz jego dwie filie.

W Słowińskim PN działania edukacyjne prowadzone były poprzez lekcje muzealne, prezentacje, gry/zabawy kameralne, zajęcia terenowe/wycieczki, warsztaty, wydarzenia plenerowe/akcje/kampanie. W poszczególnych latach objętych kontrolą w zajęciach tych wzięło udział odpowiednio: 13 847, 4437, 8173, 10 377 i 7829 (do 23 sierpnia 2023 r. odbiorców, do Muzeum i jego filii sprzedano odpowiednio 8923, 7609, 10 825, 9478, 4909 (do 31 lipca 2023 r.) biletów.

W Słowińskim PN wyznaczonych zostało siedem ścieżek edukacyjnych: Klucki Las (ekologicznokulturowa, sześć przystanków), Światło latarni (przyrodniczo-kulturowa, 17 przystanków), Rowokół (przyrodnicza, sześć przystanków), Gardnieńskie Łęgi (ornitologiczno-ekologiczna, pięć przystanków), Żarnowska (przyrodnicza, 10 przystanków), Rąbka (przyrodnicza, osiem przystanków) i Rowy (przyrodnicza osiem przystanków). Opisy i mapy ścieżek można było pobierać ze strony internetowej Słowińskiego PN. Ścieżki edukacyjne udostępniane były w Słowińskim PN dla grup zorganizowanych.

Słowiński PN prowadził działania informacyjne i promocyjne za pośrednictwem stron internetowych i mediów społecznościowych (sześć stron), w latach objętych kontrolą prowadzone były statystyki dla trzech kanałów informacyjnych (Facebook, Instagram i poisslowinski.pn.pl), liczba odbiorców wynosiła odpowiednio 25097, 26044, 48006, 36988 i 29410 odbiorców.

Ponadto nakładem Słowińskiego PN ukazały następujące wydawnictwa informacyjno-promocyjne:

- folder informacyjny pt. „Torfowiska” – 500 szt.
- przewodnik „Ścieżka przyrodnicza Światło latarni” – 1000 szt.
- karta do odciskania stempli dedykowana aplikacji mobilnej pn.: „Słowiński Park Narodowy – Poszukiwanie skarbów” – 4000 szt.
- widokówki – 2 wzory (latarnia, muzeum) – 2000 szt.
- ulotki o SPN – 17 tytułów w wersji cyfrowej do pobrania ze strony internetowej (poisslowinski.pn.pl)

Ponadto, jak wyjaśnił Dyrektor Słowiński PN podejmował inne rodzaje działań promocyjnych i informacyjnych z zakresu udostępniania Parku, takie, jak wydanie mapy w formacie A3 z obiektami, szlakami, obszarami udostępnionymi do ruchu turystycznego – rozpowszechnianie nieodpłatnie w latach 2019-2023, wpisy na stronie internetowej, Facebooku, impreza „Bezpieczeństwo na wodzie” – wydarzenie cykliczne organizowane przez Dział Udostępniania Parku jeden raz w roku w latach 2019 – 2023 z pominięciem roku 2021 (ze względu na Covid), udział w piknikach organizowanych przez Dział Edukacji i inne komórki Parku (w zależności od potrzeb), udział w wydarzeniach plenerowych, piknikach, festynach organizowanych przez podmioty zewnętrzne (Gminy, lokalna społeczność, szkoły, stowarzyszenia, PTTK, Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach) oraz wywiady radiowe i telewizyjne.

(akta kontroli str. 967-979, 1894-1905)

3.10. Jak wyjaśnił Dyrektor do problemów w realizowaniu zadań związanych z udostępnianiem Parku należały:

- nieświadomość części turystów, że znajdują się na terenie parku narodowego, niechęć do uiszczania opłat za wstęp do Parku,
- nieznajomość zasad funkcjonowania Parku, nie zapoznawanie się z regulaminem Parku,
- istniejące warunki udostępniania Parku dla osób niepełnosprawnych (coraz większa grupa osób w kraju, potrzeba dostosowania infrastruktury),
- wprowadzanie psów do Parku – naruszanie obowiązującego zakazu,

- zdarzające się przypadki poruszania się pojazdami nieudostępnionymi do ruchu w Parku (quady, motocykle), pływania sprzętem niedozwolonym.

Ponadto w zakresie ochrony przyrody problemy stanowiły:

- niszczenie łąg gniazdującej na plaży, objętej ścisłą ochroną gatunkową sieweczki obroźnej poprzez ruch kołowy na plaży (np. naukowcy prowadzący badania naukowe, patrole Straży Parku, traktory zbierające śmieci, służby ratunkowe, pracownicy Urzędu Morskiego),
- wykryte przez Zespół Monitoringu poruszanie się pojazdami kołowymi poza szlakami (quady) w pobliżu gniazd bielika i orla przedniego oraz w miejscach pojawiania się m.in. rysia i wilka, niszczenie chronionych gatunków mchów i zwiększenie ryzyka pożaru,
- inwestycje gminne np. przebudowa drogi w otulinie parku, przy jego granicy (sprawa została zgłoszona do prokuratury, WIOŚ i RDOŚ), zagospodarowanie terenu poprzez ustawienie infrastruktury (ławki, śmietniki) na cennym przyrodniczo siedlisku łąk halofilnych (infrastruktura została usunięta),
- kłusownictwo w Parku (odłowy ryb poza obszarami wyznaczonymi i ślady patroszenia zwierząt),
- ruch pieszy poza obszarami udostępnionymi, pozostawianie śmieci, niedopałków,
- śmiecenie (odpady wielkogabarytowe i gruz), wprowadzanie gatunków inwazyjnych bytujących na odpadach,
- zagrożenie rozjeżdżaniem płazów przez pojazdy typu melex na drodze z Rąbki do Wydmy Łąckiej (zainstalowano płotki i wybudowano dwa przepusty dla płazów),
- zbiór runa leśnego w Obwodzie Ochronnym Rowy (negatywna opinia Rady Naukowej na petycję mieszkańców),
- powiększenie obszaru rzeki Łeba i jeziora Łebsko do uprawiania turystyki kajakowej (negatywna opinia Rady Naukowej na wniosek Gminy Miejskiej Łeba),
- problemy ekosystemów wodnych związane z presją społeczną samorządów lokalnych, mieszkańców oraz turystów na łagodzenie wprowadzonych ograniczeń w zakresie żeglugi pasażerskiej (tramwaje wodne, udostępnianie akwenów dla sportów wodnych i wędkarstwa w szerszym zakresie), połów ryb w sposób niedozwolony i w miejscach nieudostępnionych, uprawianie sportów wodnych w miejscach i okresach nieobjętych udostępnieniem, brak wyłonienia wykonawcy w postępowaniu przetargowym na wykonanie zadań ochronnych w zakresie odłowy ryb w celu utrzymania właściwego stanu struktury gatunkowej i ilościowej ichtiofauny poprzez regulację ryb na jeziorach Łebsko i Gardno³¹,
- presja myśliwych na obszary bezpośrednio graniczące z Parkiem, nęcenie zwierzyny przy samej granicy Parku, nieuprawnione wjazdy na tereny Parku przy ambonach, poszukiwanie postrzałków na terenie Parku bez zgłoszenia właściwemu konserwatorowi (Słowiński PN podjął działania na rzecz utworzenia strefy ochrony zwierząt łownych, przygotowywana jest dokumentacja).

(akta kontroli str. 967-977, 1047-1141)

3.11. Prowadzony od 1992 r. w Słowińskim PN monitoring przyrody w latach 2019-2023 (do 31 sierpnia) obejmował zakres przyrody żywej i nieożywionej, w tym:

- monitoring hydrologiczny w tym: kontrola parametrów i zjawisk hydrologicznych (badania jakości wód płynących rzek Łeby i Łupawy, rejestracja poziomu wody rzeki Łupawy i pomiar jej temperatury oraz rejestracja zjawisk lodowych w korycie prowadzony przez WIOŚ w Gdańsku, Delegatura w Słupsku); kontrola wahań poziomu wód gruntowych (siedliska torfowe i użytkowane łąki i szuwały),

³¹ Dotyczy zadania ochronnego na 2023 r. – wykonanie fakultatywne, problem związany ze zmianami w ilościach połowowych.

- monitoring zanieczyszczeń atmosfery (przez WIOŚ w Gdańsku, Delegatura w Słupsku),
- monitoring ekosystemów wodnych (kontrole występowania i intensywności zakwitów fitoplanktonowych, pomiary właściwości fizyko-chemicznych w zbiornikach słodkowodnych),
- monitoring fauny, w tym ichtiofauny (poprzez połowy przeżyciowe i uwzględnienie danych z połowów wykonywanych w ramach zadań ochronnych); ornitologiczny (inventaryzacja gatunków i ocena liczebności populacji ptaków o znaczeniu priorytetowym w wybranych siedliskach, obrączkowanie); teriologiczny (inventaryzacja stanowisk rewirów oraz liczebności ssaków: bóbr, wydra, lis borsuk, jeleń, sarna, wilk, dzik, ryś, nietoperze oraz gatunków obcych i inwazyjnych oraz innych zwierząt, jak m.in.: wiewiórka, pilcha, kuna, tchórz, zając), batrachofauny (inventaryzacja płazów, w tym m.in.: żab, ropuch, traszek, rzekotki); monitoring herpetofauny (gromadzenie danych o obserwacjach gadów, m.in. padalec, jaszczurki, zaskroniec, żmija zygzakowata); monitoring etnofauny (inventaryzacja owadów o aktywności dziennej i nocnej (m.in. ważek, motyli dziennych i nocnych, błonkówek, prostoskrzydłych),
- monitoring flory naczyniowej i roślinności, w tym kontrole populacji roślin chronionych, ginących, zagrożonych oraz roślin inwazyjnych; monitoring zbiorowisk roślinnych siedlisk systemu Natura 2000 (inventaryzacja i waloryzacja wybranych zbiorowisk torfotwórczych, waloryzacja zbiorowisk z udziałem maliny moroszki, waloryzacja zbiorowisk ekstensywnie użytkowanych łąk, inventaryzacja i waloryzacja siedlisk ujętych w systemie Natura 2000). Inventaryzacja polegała na określaniu położenia poszczególnych zbiorowisk i siedlisk oraz wielkości zajmowanej przez nie powierzchni),
- monitoring występowania grzybów, porostów, w tym gatunków obcych i inwazyjnych,
- monitoring zjawisk fenologicznych (rejestracja cykli życiowych i rytmów rozwojowych zwierząt (m.in. terminy przylotów i odlotów ptaków wędrownych),
- monitoring stanu sanitarnego lasów (m.in. rejestracje fito i ksylofagów owadzich, patogenów grzybowych).

Wyniki prowadzonego monitoringu stanowiły podstawę do oceny skuteczności prowadzonych działań ochronnych. Wyniki obserwacji (data obserwacji, nazwa gatunku, nazwa obszaru/wydziałenie, rodzaj obserwacji, ilość obserwowanych elementów, rodzaj środowiska, uwagi, osoba dokonująca obserwacji, współrzędne geograficzne) odnotowywane były w prowadzonej przez Słowiński PN Bazie gatunków. Nie stwierdzono przypadków pogorszenia stanu siedlisk w latach objętych kontrolą. Korekty działań ochronnych dokonywane były w porozumieniu z Radą Naukową Słowińskiego PN oraz zatwierdzone przez MKiŚ Dziennikami Urzędowymi poz. 94 z dnia 1 grudnia 2017 r., poz. 67 z 23 sierpnia 2017 r., poz. 78 z dnia 31 grudnia 2018 r., poz. 4 z dnia 23 grudnia 2019 r., poz. 15 z dnia 13 lutego 2020 r., poz. 23 z dnia 3 grudnia 2020 r. Modyfikacje działań ochronnych dotyczyły sieweczki obroźnej (dodano działania dotyczące monitoringu i redukcji drapieżników), wilka (dodano działanie dotyczące monitoringu przy pomocy fotopułapek, obserwacji bezpośrednich i tropienia) oraz ekosystemów wodnych i ichtiofauny (zmiana zadań ochronnych).

(akta kontroli str. 1395-1395, 2005-2048, 2258-2268)

Słowiński PN przedstawił przekazany GDOŚ w 2018 r. raport, o którym mowa w art. 32 ustawy o ochronie przyrody (opis oddziaływań/zagrożeń w przekazanej przez GDOŚ tabeli).

Słowiński PN nie złożył GDOŚ oceny realizacji ochrony wchodzących w jego skład obszarów Natura 2000 w zakresie ochrony siedlisk ptaków, co opisano w sekcji

„stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 2098-2102)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dyrektor Parku nie złożył do GDOŚ oceny realizacji celów ochrony wchodzących w skład Parku obszarów Natura 2000³², w zakresie ochrony siedlisk ptaków, co było wymagane w art. 31³³ w zw. z art. 32 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody.

Jak wyjaśnił Dyrektor Słowińskiego PN raport ten nie został złożony, gdyż GDOŚ nie zwrócił się z żądaniem informacji dotyczących ochrony i funkcjonowania obszarów Natura 2000 w latach 2019-2023, zgodnie z zapisem art. 32 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody.

(akta kontroli str. 2098-2102)

Zdaniem NIK powyższy raport, który został złożony w 2018 r. nie stanowi oceny realizacji celów ochrony wchodzących w jego skład obszarów Natura 2000, o którym mowa w art. 31 ustawy o ochronie przyrody, do sporządzenia której – w okresie do 15 października 2023 r.³⁴ – zobowiązany był Dyrektor Parku jako sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 obejmującym w części obszar Parku.

OCENA CZĄSTKOWA

Słowiński PN prawidłowo realizował działania ochronne wynikające z zadań ochronnych, a ich zakres był dostosowywany do bieżących potrzeb po wyrażeniu opinii przez Radę Naukową i akceptacji zmian przez MKiŚ. Udostępnianie obszaru Parku było zgodne z wewnętrznymi uregulowaniami w tym zakresie, a ruch turystyczny był monitorowany. Straż Parku, posiadająca stosowne upoważnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego prawidłowo realizowała zadania związane z ochroną mienia i zwalczaniem wykroczeń w zakresie ochrony przyrody. Ponadto prowadzony przez Słowiński PN monitoring przyrodniczy obejmował stan zachowania siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz skuteczność podejmowanych działań ochronnych, a ponadto był wykorzystywany w bieżącym zarządzaniu ochroną przyrody.

Dyrektor Słowińskiego PN nie sporządził i nie przekazał GDOŚ oceny realizacji celów ochrony wchodzących w skład Parku obszarów Natura 2000, do czego był zobowiązany na podstawie art. 31 w brzmieniu obowiązującym do dnia 15 października 2023 r. w zw. z art. 32 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zatrudnienie na stanowisku zastępcy dyrektora Słowińskiego PN pracownika spełniającego wymagania kwalifikacyjne.
2. Rzetelne sporządzanie projektów zadań ochronnych.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

³² Co 6 lat w odniesieniu do specjalnego obszaru ochrony siedlisk oraz co 3 lata w odniesieniu do obszaru specjalnej ochrony ptaków

³³ W brzmieniu obowiązującym do dnia 15 października 2023 r.

³⁴ Zgodnie z art. 31 zmienionym z dniem 16 października 2023 r. przez art. 9 pkt 3 ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. (Dz.U. poz. 1890) zmieniającej ustawę o ochronie przyrody zadanie przypisano Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 30 listopada 2023 r.

Kontroler
Joanna Andrzejewska
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
Dyrektor
z up. Dariusz Jurczuk
p.o. wicedyrektor Delegatury

.....
podpis